
PEDAGOGICAL MODEL FOR A SUCCESSFUL TRANSITION FROM KINDERGARTEN TO PRIMARY SCHOOL

Rositsa Penkova

“St. Cyril and st. Methodius” University of Veliko Tarnovo, College of Pedagogy – Pleven,
Bulgaria, r.penkova@ts.uni-vt.bg

Abstract: This paper presents an approved model for the teacher's work with children of the fourth age group of kindergarten. It describes the preparation for a successful transition to first grade in order to support children's overall development socially, emotionally, and cognitively. The pedagogical model for 6-7-year-old children builds on the results achieved during the adaptation model in the first age group, the goal-setting model in the second age group and the transformation model in the third age group of kindergarten. This model consolidates the inclusion of children in various planned activities in the educational process. The approbation of this model is carried out through a methodological sequence of three groups of guidelines. The first guidelines relate to all the preliminary requirements that have been developed and applied. The latter need to be tailored to the age-related development of the child's personality and the guiding motive of the main activity, namely the application of the formative approach as the main means of implementing the activities planned for the day. The third ones represent the confirmation of what was planned in the preparatory ones and the precise implementation of the operational-technological guidelines. The paper describes the five main methodological underpinnings of the pedagogical practice.

In the implementation of the pedagogical practice of the teacher's work with 6-7 year old children in kindergarten, the formation of knowledge, skills and attitudes for a successful transition to the first grade of primary school is carried out through the application of the play approach; the formation and development of productive and reproductive dialogical and monological connected speech; the development of their abilities to carry out communication on various topics related to children's personal experience, their ideas and knowledge; the application of theatrical-pedagogical interaction in an interdisciplinary topic.

Keywords: kindergarten, primary school, successful transition, Model

ПЕДАГОГИЧЕСКИ МОДЕЛ ЗА УСПЕШЕН ПРЕХОД ОТ ДЕТСКАТА ГРАДИНА КЪМ НАЧАЛНОТО УЧИЛИЩЕ

Росица Пенкова

ВТУ „Св. св. Кирил и Методий“, Педагогически колеж –Плевен, България
имейл: r.penkova@ts.uni-vt.bg

Резюме: Настоящият доклад представя апробиран модел за работа на учителя с деца от четвърта възрастова група на детската градина. Описана е подготовката за успешен преход в първи клас с цел да бъде подпомогнато цялостното развитие на децата както в социално, така и в емоционално и познавателно отношение. Педагогическият модел за 6-7-годишните деца надгражда постигнатите резултати по време на адаптационния модел в първа възрастова група, целеполагашия във втора възрастова група и трансформиращия в трета група на детската градина. Този модел затвърждава включването на децата в различни запланувани дейности във възпитателно-образователния процес. Апробирането на този модел се осъществява чрез методическа последователност на три групи насоки. Първите насоки са свързани с всички предварителни изисквания, които са изработени и прилагани. Вторите е необходимо да бъдат съобразени с възрастовото развитие на детската личност и водещия мотив на основната дейност, а именно прилагане на формиращия подход като основно средство за реализиране на заплануваните за деня дейности. Третите представляват потвърждение на заплануваното в подготвителните и точно изпълнение на операционно-технологичните насоки. В доклада са описани петте основни методически опорни точки при провеждане на педагогическата практика.

При реализацията на педагогическата практика за работа на учителя с 6-7 годишни деца в детската градина се осъществява формиране на знания, умения и отношения за успешен преход в първи клас на началното училище чрез прилагане на игровия подход; формиране и развитие на продуктивна и репродуктивна диалогична и монологична свързана реч; развиване на способностите им за осъществяване на комуникация на различни теми, свързани личния опит на децата, техните представи и знания; прилагане на театралнопедагогическо взаимодействие при интердисциплинарен преход от една в друга запланувана

дейност, с възможност за пренос на знания, умения и отношения от една тема на познанието към друга, които са подчинени на обща глобална тема.

Ключови думи: детска градина, начално училище, успешен преход, модел

1. ВЪВЕДЕНИЕ

Преходът от детската градина към началното училище е ключов момент в образователния и емоционален живот на децата. Това е период, изпълнен с нови предизвикателства и възможности за развитие. Според Гергова „придобиването на грамотност в областта на четенето и писането е процес, свързан с много трудности за всички деца“ (Гергова, 2023). В този контекст, педагогическите модели играят съществена роля за успешната адаптация на децата. Ефективният педагогически модел за преход включва съвкупност от стратегии и методи, които подпомагат детето в преодоляването на различията между двата етапа на образованието. Това включва както образователни аспекти (като нови учебни материали и методи на преподаване), така и емоционални и социални аспекти (като изграждане на нови приятелства и адаптация към нова училищна среда). „Изпълнението, Загрижеността, Общуването, Взаимовръзките и Учещата общност са основата, върху която, от една страна, се изгражда образователното пространство, а от друга – това пространство създава условия на децата да могат да се чувстват спокойни, уверени и учещи чрез различни игрови дейности.“ (Бузов, 2021) Подготовката и подкрепата на децата в този преходен период не само облекчава стреса и тревожността, но също така насърчава самостоятелността, увереността и учебната мотивация. Това е отразено в Стратегическата рамка за развитието на образованието, обучението и ученето в Република България, където е записано, че “периодът на предучилищното детство е решаващ за по-нататъшното развитие както на интелекта, така и на социалната и емоционалната интелигентност на личността“. Ето защо „преходът от семейството в детската градина е свързан с адаптацията на децата в нови условия“ (Ковчазова, 2023). В своята книга „Приказката и фантазията на децата“ Шарлота Бюлер определя възрастта от четири до осем години като „възраст на приказките“ (Йочева, 2024).

2. МАТЕРИАЛИ И МЕТОДИ

Настоящият доклад цели да разгледа ключовите елементи на успешния педагогически модел за преход от детската градина към началното училище и да предложи практически препоръки за прилагането им. Предлаганият модел „Утринна приказка“ за работа на учителя с 6-7 годишни деца в детската градина е инициатива на Министерството на образованието и науката, разпозната е като иновативна такава и отразява подготовката на децата като за успешен преход в началния етап на основната образователна степен. Това е в унисон на чл. 55. от ЗПУО, където е записано, че предучилищното образование полага основите за учене през целия живот, като осигурява физическото, познавателното, езиковото, духовно-нравственото, социалното, емоционалното и творческото развитие на децата, отчитайки значението на играта в процеса на педагогическото взаимодействие. „Педагогическата дейност, свързана с приказната символика, е интересна, но изисква прецизност от страна на учителя. Възприемането и осмислянето на приказката не е еднократен акт. Нейната интерпретация притежава силно изразена личностна детерминираност. Богатата ѝ символика може да бъде информативна по различен начин за детето и за възрастния. Това до голяма степен зависи от нивото на интелектуалния и емоционалния потенциал на личността.“ (Марчева, 2022). Моделът „Утринна приказка“ има за цел да надгради всички постигнати добри резултати по време на предишните три модела (Адаптационен, Целеполагащ и Трансформиращ), както и да даде нови методически насоки за развитие на иновативната практика, която дава възможност за „физическото, познавателното, езиковото, духовно-нравственото, социалното, емоционалното и творческото развитие на децата, вземайки предвид значението на играта в процеса на педагогическото взаимодействие и полага основите за Учене през целия живот“. Това се отнася към „процесите, които приоритизират значението на образователната среда, наситена с отворена към комуникация за разпознаване на различната култура“. (Дянкова, 2024)

В този контекст качеството на образование и грижи в ранна детска възраст са основа за социална интеграция и развитие на личността на детето, за поставяне основите за учене през целия живот. Важно е педагогическите екипи да работят съвместно с родителите и другите специалисти, за да осигурят цялостен подход към прехода от детската градина към началното училище. Обикновено педагогическите модели са насочени към:

- Подготовка на образователната среда:

Изключително важно е да се осигури плавен преход чрез запознаване на децата с новата училищна среда. Това може да включва посещения на класните стаи, срещи с бъдещите учители и дори участието в кратки учебни занятия, които симулират училищната обстановка.

- Формиране на знания:

По време на този преходен период, децата трябва да развият основни знания като работа в група, следване на инструкции и самостоятелна работа. Учителите и възпитателите в детската градина могат да създадат ситуации, които да симулират учебните процеси в началното училище.

- Развитие на социални умения:

Успешният преход зависи също и от развитието на социални умения при работа в екип, при решаване на конфликти и установяване на позитивни взаимоотношения. Това ще подпомогне децата да се интегрират по-лесно в новия клас и да изградят стабилни приятелства.

- Ролята на родителите:

Родителите играят ключова роля в преходния период. Тяхната подкрепа и участие в подготовката за началното училище са от съществено значение. Родителите могат да бъдат информирани и включени в процеса чрез срещи с учителите и участие в родителски работилници.

- Индивидуален подход:

Всяко дете е уникално и има свои индивидуални потребности и особености. Ето защо педагогическата практика „Утринна приказка“ е адаптивна към индивидуалните нужди на всяко дете. Персонализираният подход ще помогне за по-лесна и успешна адаптация към новите условия.

- Мониторинг и оценка:

Редовният мониторинг и оценка на напредъка на децата са важни за успешния преход. Учителите трябва да следят адаптацията и развитието на децата и да предоставят необходимата подкрепа и корекции в педагогическия подход при нужда.

- Игрови методи:

Въвеждането на игрови методи и забавни дейности може да направи прехода по-приятен и по-малко стресиращ за децата. Игрите и творческите занимания могат да подпомогнат развитието на когнитивни и социални умения.

При разглеждане на теоретичните основи на педагогическия модел за успешен преход от детската градина към началното училище, е важно да бъдат подчертани още няколко ключови аспекта:

- Концепция за готовност за училище: Готовността за училище не се ограничава само до академични умения. Тя включва социално-емоционална готовност, физическа готовност и поведенческа готовност. Успешният преход изисква цялостен подход, който да адресира всички тези измерения.

- Взаимодействие между учители и деца: Взаимодействието между учителите и децата играе съществена роля в процеса на адаптация. Учителите трябва да създадат подкрепяща и стимулираща среда, която насърчава децата да изразяват своите мисли и чувства, да участват активно във образователно-възпитателния процес.

- Емпирични изследвания и добри практики: Изучаването на емпирични изследвания и добри практики от други страни може да предостави ценна информация и идеи за разработването на ефективни педагогически модели. Анализът на успешни примери може да помогне за адаптирането на най-добрите практики към местния контекст.

- Психологически аспекти на прехода: Психологическите аспекти, свързани с прехода, включват идентифициране и преодоляване на тревожността и несигурността, които децата могат да изпитват. Подкрепата от страна на учителите и родителите, както и създаването на позитивна и сигурна учебна среда, са от ключово значение.

- Интегративен подход: Интегративният подход включва координирани усилия между различните участници в образователния процес - учители, родители, психолози и други специалисти. Тези съвместни усилия осигуряват по-добра подкрепа и насочване за децата в преходния период.

- Културни и социални фактори: Културните и социалните фактори могат да повлияят на начина, по който децата преживяват прехода. Педагогическите модели трябва да отчитат тези фактори и да се стремят към културно съобразен подход, който да отговаря на потребностите и особеностите на всяко дете.

- Постоянно професионално развитие на учителите: За да бъдат учителите подготвени и ефективни в подпомагането на прехода, те трябва да имат достъп до постоянно професионално развитие и обучения. Това включва както теоретични знания, така и практически умения за работа с деца в преходния период.

3. РЕЗУЛТАТИ

При прилагане на Педагогическата практика „Утринна приказка“ е налице разпознаване на детската личност като реален субект в педагогическото взаимодействие. Това предполага:

- реално включване на семейството в определени дейности;
- прилагане на наученото от страна на всяко дете в практическите дейности чрез игровата дейност;

- подобряване на изградената образователна среда;
- възможност за избор за участие на всяко дете в предварително организирани ситуации на дейности;
- прилагане на интерактивни методи на преподаване в условията на тематичното обучение.

Прилагането на Педагогическата практика „Утринна приказка“ включва три основни етапа - въвеждащ, дейностен и заключителен. Първият отразява цялостната предварителна подготовка като планиране, ресурси, материали, декори, роли. Вторият е съобразен с възрастта на детето и реализирането на заплануваните за деня дейности. Третият е свързан с оценка и затвърждаване на наученото. По този начин са налице доказателства за:

- определено място в занималнята за провеждане на педагогическата практика „Утринна приказка“;
- разработване на тематичен план как да се прави преход стари-нови знания и как съдържанието на избраната приказка може да се развива в различни тематични направления;
- утвърждаване на приетите символи и ритуали, които имат отношение към конкретната тема;
- документиране на педагогическата практика, чрез снимков материал и съхраняване на изработени крайни модели по различните теми;
- създаване на условия за популяризиране на резултатите чрез организиране на различни събития с участието на различни заинтересовани страни;
- представяне постиженията на децата пред родителите в съвместни събития като драматизации, дни на „открити врати“, подходящи дати от календара и др.

4. ДИСКУСИЯ

Моделът на взаимодействие за работа на учителя с 6-7 годишни деца в детската градина при провеждане на Педагогическата практика „Утринна приказка“ се основава на пет методически опорни точки, както следва:

- Съставяне на приказка, чието начало е дадено; създаване на приказка ако децата знаят края ѝ; измисляне на приказка, на която е изгубено началото или края. Децата участват активно във всички дейности по създаване на приказката, като се съобразяват с методическия алгоритъм на творчески разказ с помощта на опора.
- Създаване на план на приказката. Учителят подготвя предварително насочващи и подпомагащи въпроси, свързани с действащите герои и последователността на техните действия.
- Предложения на варианти за начало, изложение или край на приказката, в които учителят, в процеса на дейността, предлага на децата да опишат какво и как ще разказват. В първите седмици планът е подготвен от учителя, а с течение на времето този план се разработва съвместно с децата по време на провеждана беседа.
- Избор на вариант за начало, изложение или край на приказката, в който учителят и децата обсъждат и избират най-сполучливите предложения за начало, изложение или край на приказката, създават условия за разказване. Ангелов подчертава, че „формирането на елементарни представи за структурата на повествователен текст развива у децата умения за анализ на структурата на художествения текст, както и способност за пренасяне на усвоени навици в самостоятелно словесно творчество.“ (Ангелов, 2021)
- Създаване на приказките като децата предлагат действията на героите. Учителят ги подпомага, допълва, уточнява, поправя неточно използвани изрази и думи, дава словесна оценка на свързаната реч като обект на взаимодействие. При съставянето на текста децата са в благоприятна емоционална среда, проявяват артистизъм, използват мимики и жестове, развихрят въображението си, „защото те (децата) имат възможност да дадат израз на оригиналните си, макар и не съвършени, несръчни опити и идеи, които са плод на въображението им.“ (Иванова, 2024) Моделите за създаване на приказка по дадено начало, с изгубено начало, с изгубен край са подробно разработени. Изброени са основните дейности на формиращия подход, както и заплануваните дейности за всеки ден от седмицата. Резултатите се отбелязват в чек-лист за оценка на психосоциалните развитийни постижения на дете от четвърта възрастова група, в който са посочени индикаторите за отчитане на постиженията и оценъчните степени по групи. Суровите данни се обработват и интерпретират количествено и качествено. По този начин в „детето се развиват езикови знания, комуникативни умения и речеви отношения. В своята свързана реч децата включват правилно построени изречения, използват граматически норми, разширяват своя речников запас“ (Панталеева, 2022).

5. ЗАКЛЮЧЕНИЕ

Преходът от детската градина към началното училище е ключов момент в образователния и личностен живот на децата. В тази връзка „интегрираните учебни дейности, включващи театър, позволяват на децата да осмислят и разберат какво учат, представено в различни контексти; създават се връзки между предишния детски опит и знания с придобитите нови“. (Михова, 2022) Прилагането на успешни педагогически модели за успешен преход трябва да обхваща множество аспекти, включително академични, социално-емоционални и поведенчески компоненти. Подготовката и подкрепата на децата в този период чрез внимателно планирани и изпълнени стратегии и методи може да облекчи стреса и да насърчи успешната адаптация. Ефективната комуникация и сътрудничество между учители, родители и други специалисти са от съществено значение за постигането на оптимални резултати. Индивидуалният подход, съобразен с уникалните нужди и особености на всяко дете, ще подпомогне плавното и успешно преминаване към новата учебна среда. Педагогическите модели, основани на теоретични знания и добри практики, могат да предоставят стабилна основа за разработването на практически насоки и интервенции. Педагозите трябва да бъдат подготвени да следят и оценяват напредъка на децата и да предоставят необходимата подкрепа, като същевременно насърчават самостоятелността и увереността на децата. С подходящо разработени и приложени педагогически модели, преходът от детската градина към началното училище може да бъде позитивен и вдъхновяващ опит за всички участници, като полага основите за бъдещия успех и развитие на децата.

ЛИТЕРАТУРА

- Ангелов, Б., & Вълчанова, П. (2021). Теория и методика на обучението по български език и литература в предучилищна възраст, УИ" Св. Климент Охридски", с. 67
- Бузов, Е. (2021). Превъзходството на качествения процес над ефекта от резултата. Бургаски свободен университет, център по хуманитарни науки, сп. Съвременна хуманитаристика бр. 1, с.8
- Гергова, Х. (2023). Формиране и усъвършенстване на четивна компетентност в начална училищна възраст чрез възприемане и осмисляне на фолклорни и литературни произведения. АСТАРТА, Пловдив, с.7
- Дянкова, Г. (2024). Формиране на мултикултурна чувствителност чрез прилагане на наративни практики в педагогическото взаимодействие. сб. „Актуални политики и практики в образованието“ Плевен, с. 208
- Иванова, Н. (2024). Подходи в обучението по български език и литература в 1. – 4. клас – съвременни измерения. РААБЕ България ЕООД, с.86
- Йочева, К. (2024). Феноменът „Езикова грамотност“ – начална училищна възраст. УИ „Св. св. Кирил и Методий“ В. Търново, с. 99
- Ковчазова, В. (2023). Педагогическата анимация – ефективен и иновативен подход в съвременното предучилищно образование. сб. „Актуални политики и практики в образованието“ Плевен, с. 223
- Марчева, П. (2022). Символът като средство за реализация на интердисциплинарен подход в обучението по музика и български език и литература в начален образователен етап. сп. Български език и литература, бр.6, с.639-653
- Михова, Е. (2022). Театралната дейност в детската градина чрез проектни дейности – възможност за интерактивност и развитие уменията на 21.век., сб. „Актуални политики и практики в образованието“ Плевен, с. 155
- Панталеева, З. (2022). Утринната приказка – фактор за детското развитие. сб. „Актуални политики и практики в образованието“ Плевен, с. 163
- <https://www.strategy.bg/StrategicDocuments/View.aspx?Id=1399> - Стратегическата рамка за развитие на образованието, обучението и ученето в Република България (2021 – 2030)
- <https://lex.bg/bg/laws/ldoc/2136641509> - Закон за Предучилищно и училищно образование – 2016, чл. 55
- <https://lex.bg/en/laws/ldoc/2136850647> - наредба 4 на МОН – 2016, чл. 27